

siebie metodzie oceny wartości hodowlanej, umożliwiającą selekcję krów pod kątem wytrzymałości laktacji.

CENA MLEKA WPŁYWA NA RENTOWNOŚĆ

– Aby zwiększyć rentowność produkcji mleka, zamierzamy sprzedawać cielne jałówki hodowlane. Nie stosujemy nasienia seksowanego, ponieważ nie mamy miejsca do odchowu tak dużej liczby żeńskiej młodzi. Aby ten cel osiągnąć, wykorzystując jedynie nasienie konwencjonalne, musimy ograniczyć brakowanie krów i tym samym zmniejszyć liczbę jałówek niezbędnych do remontu stada – informuje hodowca. Wyjaśnia, że drogą do tego celu jest wspomniana już poprawa zdrowotności i wydłużenie długowieczności.

– Przy jak wysokiej średniej rocznej wydajności krów produkcja mleka przestaje być opłacalna? – pyta specjalista z firmy Abacus-Bio. – Tej granicy jeszcze nie osiągnęliśmy. Wysoka wydajność, rzędu 11–12 tys. l mleka średnio w roku od krowy i większa, wiąże się z wyższymi wydatkami na specjalistyczne dodatki paszowe, większymi problemami z cielnością, większym brakowaniem i poprawą jakości pasz objętościowych – odpowiada Wojciech Bączkiewicz. Jego zdaniem na rentowność produkcji

mleka wpływa cena uzyskiwana ze sprzedaży. Podkreśla, że 1 zł/litr nie pokrywa ponoszonych kosztów.

Na ceny mleka dostawcy nie mają wpływu, ale na koszty jego produkcji tak. – Staramy się różnymi sposobami poprawiać efektywność produkcji mleka w naszym gospodarstwie. W najbliższym czasie zamierzamy wybudować silosy przejazdowe, aby poprawić jakość kiszzonek i w ten sposób ograniczyć koszty żywienia – relacjonują hodowcy.

W toku rozmowy o opłacalności produkcji mleka zwiedzający gospodarstwo rolników w Karolewie pytają o ekonomiczny indeks selekcyjny. – Amerykański indeks Net Merit jest ciekawym narzędziem selekcyjnym. Jeśli udałoby się opracować taki indeks, który uwzględniałby polskie realia, to miałoby to sens – odpowiada Krzysztof Bączkiewicz.

Wizyty w trzech gospodarstwach o różnej skali produkcji wykazały, że problemy, z którymi się borykają, są podobne. Wszyscy odwiedzani hodowcy produkcję mleka traktują jako biznes, czyli chcą na mleku zarabiać. Obniżą ponoszone koszty na żywieniu, remont stada, leczenie zwierząt. Kluczowa jest także cena uzyskiwana za surowiec. ✘

EKONOMIKA PRODUKCJI MLEKA A ASPEKT HODOWLANY W GOSPODARSTWACH MLECZNYCH

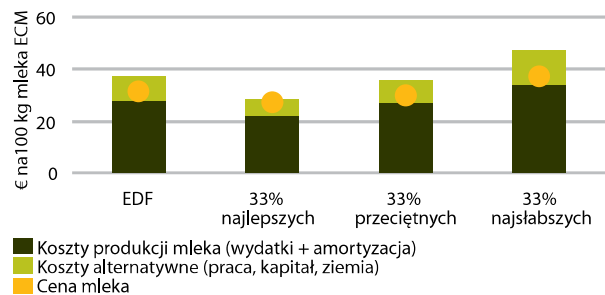
TEKST: DR EWA KOŁOSZYCZ, ZACHODNIOPOMORSKI UNIWERSYTET TECHNOLOGICZNY W SZCZECINIE

Efektywność gospodarstw produkujących mleko jest uzależniona od wielu czynników. Jedną z najczęściej badanych cech gospodarstw i jej związków z wynikami ekonomicznymi jest wydajność mleczna krów, która w bezpośrednim przełożeniu wpływa na wolumen produkcji mleka w gospodarstwie.

Jest to niezwykle ważna cecha przy podejmowaniu decyzji hodowlanych w gospodarstwie. Jednak o wynikach ekonomicznych nie decyduje jedynie wielkość produkcji. Osiągany dochód jest efektem wpływu wielu czynników (środowiskowych, ekonomicznych, prawnych itp.), charakteryzujących się dużą różnorodnością w obrębie gospodarstw w rejonie i kraju, a w szczególności w układzie międzynarodowym.

Producenci mleka posiadają większe możliwości w zakresie kształtowania kosztów produkcji aniżeli cen na produkt. W efekcie podejmowanych decyzji często skupiają się na celach w krótkim okresie takim, jak osiągnięcie dochodu. Warto jednak, aby producenci nie tracili z pola widzenia celów strategicznych takich, jak przetrwanie i rozwój gospodarstwa na rynku.

Rok 2016 był trudnym okresem dla producentów mleka. Wyniki ekonomiczne z 316 gospodarstw EDF (European Dairy Farmers – Europejskie Stowarzyszenie Producentów Mleka) wyraźnie wskazują, że ceny mleka w większości z nich pozwoliły pokryć wydatki oraz koszty odtworzenia majątku zaangażowanego w produkcję mleka. Przychody ze sprzedaży mleka nie pokryły kosztów związanych z wykorzystaniem własnych czynników produkcji m.in. kosztów pracy, która w gospodarstwach rodzinnych ma charakter kosztu niegotówkowego. Załedwie w 18% gospodarstw (57 z 316) całkowity koszt wyprodukowania mleka (łącznie z kosztami wykorzystania własnych zasobów pracy, ziemi i kapitału) był niższy niż uzyskiwana na nie cena. Dla porównania w 2014 roku połowa gospodarstw w pełni pokrywała całkowite koszty produkcji mleka.

Opłacalność produkcji mleka w 2016 r.

**SYTUACJA NA RYNKU MLEKA
A WYBRANE DZIAŁANIA HODOWLANE**

	2013	2016
Wydajność mleczna, kg ECM/krowę	8613	9138
Zawartość tłuszczu, %	4,10	4,10
Zawartość białka, %	3,40	3,42
Komórki somatyczne, 1000 na ml	202,1	194,5
Brakowanie krów w stadzie, %	27,6	29,7
Upadki cieląt, %	11,9	12,8

Producenci mleka chcąc produkować opłacalnie starają się kształtować przede wszystkim koszty bezpośrednie. Zła koniunktura na europejskim rynku mleka w ostatnich latach sprawiła, że bezpośrednie koszty produkcji mleka udało się zmniejszyć o około 11% (wynik ze 158 konwencjonalnych gospodarstwach EDF). Jednocześnie nastąpił wzrost przeciętnej wydajności mlecznej o 6%. Pomimo złej koniunktury gospodarstwa zwiększały, choć w niewielkim zakresie wymianę stada krów. Nieznacznie uległy poprawie parametry produkowanego mleka, ale wzrósł odsetek upadków cieląt.

	€/krowę		€/100 kg ECM	
	2013	2016	2013	2016
Weterynarz i leki	98,3	97,6	1,17	1,09
Zakup zwierząt	41,3	28,2	0,49	0,32

Szukanie oszczędności nie ominęło działań hodowlanych w gospodarstwach EDF. W kontekście wzrostu wydajności mlecznej w gospodarstwach nawet niewielkie ograniczenie kosztów produkcji może sprawić, że stanie się ona opłacalna. Przykładem mogą być koszty związane z utrzymaniem zdrowia zwierząt. Zmniejszenie wydatków na usługi weterynaryjne i leki o 0,7 euro na krowę w gospodarstwie produkującym około 2,5 tys. ton mleka ECM (przeciętna produkcja mleka w 2016 r. w gospodarstwach EDF) przynosi oszczędności rzędu 1800 euro w gospodarstwie. Innym przykładem może być ograniczenie kosztów zakupu zwierząt. Zmniejszenie tego kosztu o 13 euro na krowę pozwala na obniżenie kosztów wytworzenia 100 kg mleka o ok. 0,17 euro. Być może wydaje się to kwotą niewielką, ale w przeliczeniu na wielkość produkcji może doprowadzić do zaoszczędzenia w gospodarstwie około 4,3 tys. euro. Z zakupem zwierząt często powiązany jest problem upadków w gospodarstwie. Można przyjąć, że upadki cieląt płci męskiej w gospodarstwach mlecznych to strata przychodów z tytułu ich sprzedaży. Jed-

nak w przypadku upadku cieląt płci żeńskiej, koszty te często wiążą się z zakupem odchowanej jałówki o dobrych parametrach hodowlanych.

**EKONOMIKA PRODUKCJI MLEKA
I WYBRANE CECHY HODOWLANE**

Opłacalność produkcji mleka w dużym stopniu wynika z uwarunkowań lokalnych. Pomimo podobnych regulacji prawnych panujących na rynku europejskim produkcja mleka jest uwarunkowana szeregiem czynników specyficznych dla danego regionu (czynsz dzierżawny za ziemię, koszty pracy, brak możliwości produkcji pasz w wystarczającej ilości itp.). Różnorodność tych uwarunkowań ma swoje odzwierciedlenie w wynikach produkcyjnych i ekonomicznych gospodarstw.

	BE	DE	DK	FR	NL	SE	UK
Wydajność mleczna, kg ECM/krowę	9192	9326	10909	8279	8821	10642	7865
Wydajność życiowa, t/krowę brakowaną	28,9	30,2	31,7	27,6	29,3	27,8	28,6
Zawartość tłuszczu, %	4,1	4,1	4,2	4,0	4,3	4,2	4,1
Zawartość białka, %	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5	3,5	3,4
Komórki somatyczne, 1000 na ml	190	209	191	223	173	202	173
Brakowanie krów w stadzie, %	30	27	33	30	27	38	25
Upadki cieląt, %	13	11	13	14	17	9	7
Koszty gotówkowe i amortyzacja, €/100 kg mleka	25,1	26,6	29,7	27,6	26,9	25,9	28,2
Dochód z produkcji mleka, €/100 kg mleka	1,3	0,8	-1,0	2,9	4,5	3,3	2,6

Trudno doszukiwać się w przytoczonych informacjach recepty na opłacalność produkcji. Warto jednak zwrócić uwagę, że wysoka wydajność nie jest najważniejszym wyznacznikiem tej opłacalności, co potwierdza przypadek gospodarstw duńskich. Korzyści ze zwiększenia produkcji bardzo często rozpatruje się z perspektywy przychodów, jakie można uzyskać ze sprzedaży dodatkowego mleka. Jest to duże uproszczenie. O tym czy produkcję warto zwiększać w konkretnym gospodarstwie należy decydować w oparciu o dochód, jaki przyniesie dodatkowy wolumen wytworzonego produktu.

Decyzje hodowlane w gospodarstwach mają bardzo duże znaczenie w kształtowaniu opłacalności produkcji mleka. Jednym z najważniejszych kryteriów selekcyjnych stosowanych w gospodarstwach jest wydajność mleczna. Jest to wybór najbardziej oczywisty jednak, aby można było w pełni osiągnąć efekty z doskonalenia stada, nie można zapominać, że wiele cech funkcjonalnych zawartych w indeksie selekcyjnym ma swoje znaczenie ekonomiczne, które może różnić się w poszczególnych krajach. Prezentowane różnice w parametrach mleka, zarządzania stadem oraz wynikach ekonomicznych w gospodarstwach z różnych krajów dowodzą, że indeks ekonomiczny wspierający decyzje hodowlane powinien mieć charakter indywidualny, czyli dostosowany do specyficznych warunków panujących w kraju po to, aby zwiększyć opłacalność produkcji. ✖